

BOLAGSSTYRNINGSRAPPORT

Systembolaget Aktiebolag är helägt av svenska staten. Ägandet förvaltas av regeringen genom Socialdepartementet. Ansvaret för Systembolagets ledning och kontroll fördelas mellan ägaren, styrelsen och den verkställande direktören.

Principer för bolagsstyrning

Systembolagets bolagsstyrning bedrivs främst utifrån:

- aktiebolagslagen
- annan tillämplig svensk lagstiftning
- svensk kod för bolagsstyrning (Koden)
- statens ägarpolicy, vilken även inkluderar riktlinjer för extern rapportering och riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare
- avtalet mellan Systembolaget och staten
- statens ägardirektiv för Systembolaget (ägardirektivet)
- bolagsordningen
- styrelsens arbetsordning
- vd-instruktionen
- interna styrdokument

Ägaren

Utgångspunkten för styrelsens arbete och ansvar är avtalet mellan Systembolaget och staten samt ägardirektivet, där ägarens krav på företaget preciserar. Avtalet och ägardirektivet anger grunden för företagets verksamhet när det gäller det sociala

uppdraget, kravet på ekonomisk effektivitet och kraven på verksamheten i övrigt. Genom bolagsordningen bestämmer ägaren företagets verksamhetsföremål. Systembolagets uppdrag är att bidra till att begränsa alkoholens skadeverkningar. Systembolaget har ensamrätt till detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkohol- drycker i Sverige. Läs mer om Systembolagets uppdrag och ägarens mål på sidorna 6–7, 48–49 samt 52–53 i Ansvarsredovisningen Del 1. Dialog- möten äger rum löpande (ungefär månatligen) mellan ägaren och Systembolagets styrelseord- förande. Vid vissa möten deltar även Systembolagets verkställande direktör. Områden som berörts under året är bland annat styrelsearbetet, års- stämman, utredningen om ägarförvaltningen av de statliga bolagen samt utredningen om till- syn av marknadsföring och e-handel med alko- holdrycker med mera. Även hemleveransförsöket, ändringar i avtalet mellan Systembolaget och staten och läraktiviteten för alla medarbetare på 27 orter runt om i landet har diskuterats vid dessa dialogmöten. Ägaren utövar sina rättigheter som aktieägare på årsstämman.

För ytterligare information

Svensk kod för bolagsstyrning: bolagsstyrning.se

Statens ägarpolicy: regeringen.se

Avtalet mellan Systembolaget och staten, ägardirektivet samt bolagsordningen: systembolaget.se

Avvikelser från Koden

Systembolaget tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning med följande avvikelser:

Kodregel	Avvikelse	Förklaring/kommentar
1.1 Publicering av information om aktieägares initiativrätt	Publiceras ej	Regelns syfte är att ge aktieägarna möjlighet att i god tid förbereda sig inför årsstämman och få ärende upptaget i kallelsen till årsstämman. I statligt helägda bolag saknas skäl att följa denna Kodregel.
2 Bolaget ska ha en valberedning som representerar bolagets aktieägare vid val och arvodering av styrelse och revisor.	Valberedning finns inte inrättad	Beredning av nomineringsfrågor i statligt ägda bolag sker på sätt som närmare beskrivs i statens ägarpolicy.
10.2 Styrelseledamöters oberoende i förhållande till större aktieägare ska redovisas.	Redovisas ej	Syftet är att skydda minoritetsägare i bolag med spritt ägande. I statligt helägda bolag saknas därför skäl att redovisa sådant oberoende.

Årsstämma

Årsstämma ska enligt statens ägarpolicy äga rum före den 30 april varje år. Riksdagens ledamöter har efter anmälan rätt att närvara vid årsstämman. Även allmänheten bör erbjudas möjlighet att delta. Styrelsen ansvarar för att kallelse till årsstämman skickas ut senast fyra veckor och tidigast sex veckor före stämman.

Årsstämman 2012

Årsstämman 2012 hölls den 19 april i Stockholm och var öppen för allmänheten. Årsstämman direktsändes på Systembolagets webbplats. Ägaren företräddes av departementsrådet Gunilla Malmborg, Socialdepartementet.

På årsstämman fattade aktieägaren beslut om bland annat följande:

- omval av Cecilia Schelin Seidegård som ordförande i styrelsen
- omval av styrelseledamöterna Thord Andersson, Sven Andréasson, Johan Gernandt, Carl B Hamilton och Kerstin Wigzell
- nyval av styrelseledamöterna Crister Fritzson och Mona Sahlin
- arvoden för styrelseledamöter, ledamöter i företagets styrelseutskott och revisorer
- godkännande av de av styrelsen föreslagna ”Riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i Systembolaget AB”
- fastställande av resultat- och balansräkningen

- disposition av företagets vinst
- beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören

Protokollet från årsstämman finns på Systembolagets webbplats.

Årsstämman 2013

Årsstämma 2013 äger rum den 25 april i Stockholm. Kallelse till årsstämman kommer att skickas ut i mars.

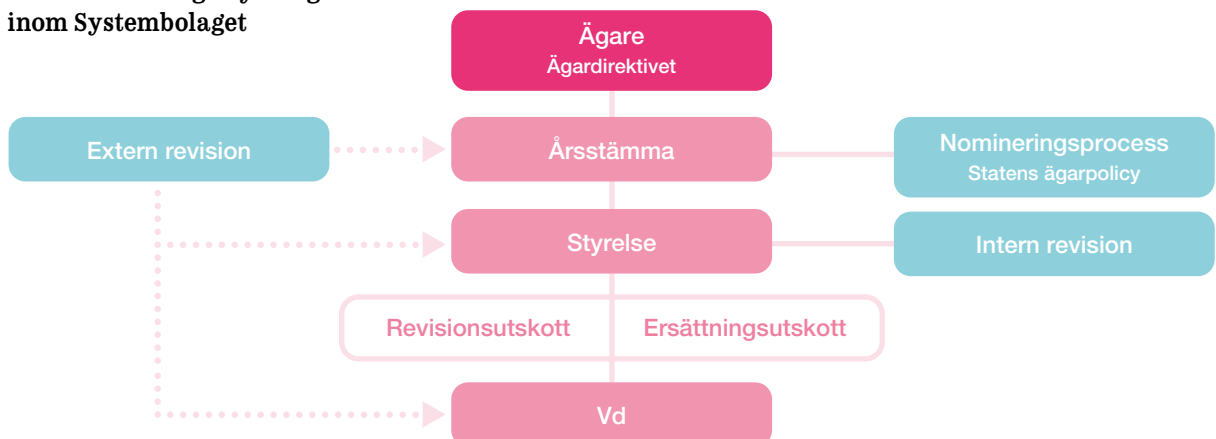
Styrelsenomineringsprocessen

Styrelsens tillsättning följer den nomineringsprocess som beskrivs i statens ägarpolicy. Processen koordineras av Finansdepartementet. En arbetsgrupp analyserar kompetensbehovet utifrån företagets verksamhet, situation och framtida utmaningar samt befintlig styrelsesammansättning. För att komma i fråga för ett styrelseuppdrag krävs hög kompetens inom relevant löpande affärsverksamhet, affärsutveckling, branschkunskap, finansiella frågor eller andra relevanta områden. Därutöver fordras stark integritet och förmåga att se till företagets bästa. Urvalet sker utifrån en bred rekryteringsbas.

Styrelsen

Systembolagets styrelse ansvarar enligt aktiebolagslagen för företagets organisation och förvaltningen av företagets angelägenheter. I statens ägarpolicy anges att styrelsen, i de bolag där

Ansvar för bolagsstyrning inom Systembolaget

staten har ägarintressen, ansvarar för att bolagen sköts föredömligt inom de ramar som lagstiftning, företagets bolagsordning, ägarens anvisningar och statens ägarpolicy ger.

Styrelsens sammansättning

Enligt bolagsordningen ska styrelsen bestå av lägst sex och högst åtta ordinarie ledamöter som utses av bolagsstämman. Dessutom har arbets- tagarorganisationerna rätt att utse ledamöter till styrelsen. Enligt statens ägarpolicy ska styrelsens sammansättning vara sådan att styrelsen alltid har branschkunskap eller annan kompetens som är direkt relevant för företaget, även när företaget utvecklas och omvärlden förändras. Styrelsen ska ha en balanserad sammansättning när det gäller bakgrund, kompetensområde, erfarenhet och kön. Statens ägarpolicy anger att för att uppnå balans avseende jämställdhet är målsättningen minst 40 procent av vardera kön.

Systembolagets styrelse bestod under år 2012 av åtta stämموالدا styrelseledamöter. Av dessa ledamöter var tre kvinnor och fem män. Därutöver ingår i styrelsen två arbetstagarrepresentanter med två suppleanter som utsetts av arbetstagarorganisationerna. Ingen av styrelsens ledamöter ingår i företagsledningen. För mer information om styrelseledamöterna och deras närvaro vid styrelsesammanträden, se sidorna 11, 16 och 17.

Systembolagets styrelse har en bred sammansättning med branschkunskap och insyn i de omvärldsfrågor som påverkar företagens utveckling.

Verkställande direktören, vice verkställande direktörerna och ekonomidirektören deltar vid styrelsesammanträdena. Övrig företagsledning deltar vid behov. Systembolagets chefsjurist, som ingår i företagsledningen, är sekreterare i styrelsen.

Styrelsens ordförande

Styrelseordföranden ska enligt aktiebolagslagen leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör sina uppgifter. Enligt Koden ska styrelseordföranden också ansvara för: att styrelsens arbete bedrivs effektivt och är väl organiserat, kontakter i ägarrelaterade frågor, att styrelsen

får erforderlig information och beslutsunderlag för sitt arbete, att tillsammans med verkställande direktören fastställa förslag till dagordning för styrelsens sammanträden, kontroll av att styrelsens beslut verkställs, samt att styrelsens arbete utvärderas varje år.

Ordföranden samråder fortlöpande med verkställande direktören i förekommande strategiska frågor och företräder företaget i frågor som rör ägarförvaltningen. Ordföranden har även ytterligare uppgifter som anges i styrelsens arbetsordning.

Styrelsens arbete

Styrelsen har antagit en arbetsordning som anger hur arbetet ska fördelas mellan styrelse, ägare, utskott och verkställande direktör. Arbetsordningen ses över årligen och under 2012 justerades och fastställdes den vid det konstituerande styrelsesammanträdet i april. Enligt arbetsordningen ska styrelsen i regel hålla minst fem sammanträden per verksamhetsår utöver det konstituerande sammanträdet.

Styrelsen bör enligt arbetsordningen samordna sin syn med företrädare för ägaren när det gäller större strategiska verksamhetsförändringar, större förvärv, fusioner eller avyttringar och beslut som innebär väsentligt förändrad balansräkning eller riskbild för Systembolaget. Ingen uppdelning av styrelsearbetet finns mellan ledamöterna utöver de utskott som presenteras i denna bolagsstyrningsrapport.

Styrelsen är ytterst ansvarig för förvaltningen av företaget och beslutar om strategisk plan, affärsplan, budget med mera. Därtill beslutar styrelsen om ett antal företagsövergripande policydokument som bland annat har sin utgångspunkt i lagar, regler och ägardirektiv.

Till stöd för styrelsens arbete har utarbetats en dokumentsamling (Lagar, styrdokument m.m. för Systembolaget AB). Samlingen innehåller verksamhetsrelevant lagtext, handlingar från EU, bolagsrelaterade handlingar, ägarrelaterade handlingar och avtal, placeringsreglementen, den strategiska planen, Systembolagets uppförandekod, policyer, interna riktlinjer och regler samt information om Systembolagets dotterbolag.

Undvikande av intressekonflikter i styrelsen sker i enlighet med de krav som uppställs i aktiebolagslagen (ABL 8:23).

Samtliga styrelseledamöter i Systembolaget arbetar aktivt med de frågor som ligger hos styrelsen och i övrigt med de frågor som föredras för styrelsen. Styrelsen träffar årligen företags revisorer. För mer information om styrelsens och ordförandens kontakter med företags revisorer, se "Uppföljning" sidan 15.

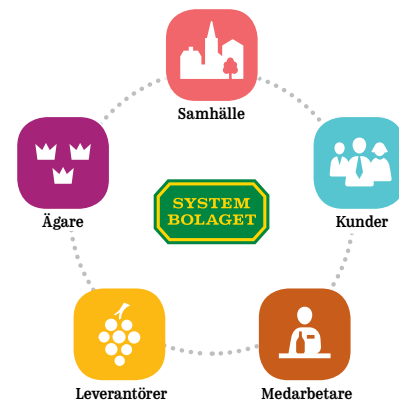
Strukturen för styrelsens arbete anges i styrelsens arbetsplan, vilken fastställs årligen. Arbetsplanen utgör grunden för planeringen av styrelsens arbete och anger vid vilken tidpunkt under verksamhetsåret som särskilda ansvarsområden ska behandlas av styrelsen.

I den strategiska planen lägger styrelsen fast den långsiktiga inriktningen för Systembolaget. Den strategiska planen sträcker sig fyra år framåt i tiden och revideras vart tredje år. Under hösten 2008 och våren 2009 pågick ett omfattande arbete med en ny strategisk plan för Systembolaget. Planen, som tar utgångspunkt i en omvärldsanalys, antogs slutligt vid styrelsesammanträdet i september 2009 och avser åren 2010–2013. I samband med detta arbete omformulerades också Systembolagets uppdrag, vision och affärsidé något.

I den strategiska planen ingår även långsiktiga mål. Dessa utgår ifrån perspektiven i Systembolagets balanserade styrkort som utgör en viktig grund för styrningen. Styrkortets fem perspektiv är:

- samhälle
- kund
- medarbetare
- leverantör
- ägare – samt finansiellt

Ett antal nyckeltal inom varje perspektiv utgör kvantitativa mål för den kommande fyraårsperioden och finns även nedbrutna årsvis i affärsplanen. De strategiska nyckeltalen redovisas löpande för styrelsen. Syftet med utformningen av de årliga affärsplanerna är att kopplingen mot den strategiska planen ska bli tydlig och att styrningen av olika projekt och aktiviteter mot de strategiska målen ska underlättas.

Styrelsens arbete 2012

Under 2012 hölls elva styrelsesammanträden, varav ett extra styrelsesammanträde. Ledamöternas närvaro vid sammanträdena framgår av redovisningen på sidan 11. Styrelsen genomförde löpande sedvanliga uppföljningar av såväl den ekonomiska utvecklingen i företaget som av de sociala och miljömässiga aspekter som uppkom i verksamheten. Uppföljningen redovisas i ett antal strategiska nyckeltal, till exempel Opinionsindex (OPI), Ålderskontroll, Nöjd-kund-index (NKI) och rörelsemarginal samt genom styrelse-PM om aktuella frågor. I februari träffade styrelsen företags revisorer utan företagsledningen i enlighet med Kodens krav. Sammantaget gav denna information styrelsen möjlighet att löpande bedöma verksamhetens resultat även inom hållbart företagande.

Utöver den löpande uppföljningen av strategiska nyckeltal arbetade styrelsen bland annat med

- uppföljning av arbetet med riskrapportering och internrevision
- remissyttrande avseende betänkande av Ägarutredningen – förslag till en ny statlig ägarförvaltning (SOU 2012:14)
- utredningen om tillsyn av marknadsföring och e-handel med alkoholdrycker med mera
- ansvarsredovisningen
- etableringsfrågor
- omvärldsanalyser
- läraaktiviteten för medarbetare på 27 olika orter runt om i landet

- utveckling av e-kanalen och digitala kanaler
- nya sortimentsmodellen
- lokalt producerade och lokalt efterfrågade varor
- försöket med hemleverans
- ändringar i avtalet med staten
- frågan om gårdsförsäljning
- pågående rättsprocesser
- alkoholfritt sortiment
- CSR (inklusive CSR-utbildning för styrelsen)

Styrelsens arvoden och arvoden för arbetet i styrelsens utskott

Styrelseledamöternas arvoden och arvoden för arbete i de särskilt inrättade styrelseutskotten bestäms av bolagsstämman. Arvodena ska enligt statens ägarpolicy vara konkurrenskraftiga men inte marknadsledande. För fullständig information om principer och ersättningar, se not 5 på sidorna 35–38.

Utvärdering av styrelsen

Enligt Koden, statens ägarpolicy och arbetsordningen för styrelsen ska styrelsen årligen genom en systematisk och strukturerad process göra en utvärdering av styrelsens arbete. Det åligger styrelseordföranden att tillse att en sådan utvärdering görs. Utvärderingen behandlar såväl processerna för styrelsearbetet som styrelsens egna prestationer i olika frågor, däribland hur styrelsen hanterar relevanta teman och ärenden som ekonomiska, miljömässiga och sociala frågor. Årets utvärdering genomfördes genom enkäter som besvarades av styrelsen. Utvärderingen visar att styrelsearbetet fungerar mycket bra, men att det finns några utvecklingsområden att arbeta med.

I enlighet med statens ägarpolicy informerade styrelseordföranden i december 2012 Regeringskansliet om utvärderingens resultat. I Regeringskansliets arbete med nomineringsprocessen görs dessutom löpande utvärderingar av de statliga bolagens styrelser.

Närvaro styrelse- och utskottsmöten 2012

Namn	Styrelsefunktion	Styrelsesammanträden ¹	Revisionsutskott ²	Ersättningsutskott ²
Cecilia Schelin Seidegård ³	Ordförande	11/11		4/4
Gert Karnberger ⁴	Vice ordförande	2/2	2/2	
Kerstin Wigzell ⁵	Ledamot/Vice ordförande	10/11	5/5	4/4
Sven Andréasson	Ledamot	8/11		
Johan Gernandt	Ledamot	10/11		
Annika Nilsson ⁶	Ledamot	2/2	2/2	
Carl B Hamilton	Ledamot	8/11		
Thord Andersson ⁷	Ledamot	11/11	3/3	
Mona Sahlin ⁸	Ledamot	3/9		
Crister Fritzson ⁹	Ledamot	8/9	3/3	
Maj-Britt Eriksson ¹⁰	Arbetstagarrepresentant	6/7		
Anna Holgersson	Arbetstagarrepresentant	10/11		
Berit Morén ¹¹	Arbetstagarrepresentant	9/11		
Maria Åström ¹²	Arbetstagarrepresentant, suppleant	9/11		
Karin Larsson ¹³	Arbetstagarrepresentant, suppleant	4/4		

¹ Under 2012 har tio ordinarie och ett extra styrelsesammanträde hållits.

² Under 2012 har fem sammanträden hållits i revisionsutskottet och fyra i ersättningsutskottet.

³ Ordförande i ersättningsutskottet.

⁴ Avgick vid årsstämman 19/4.

⁵ Vice ordförande från årsstämman 19/4. Ledamot i revisionsutskottet och ersättningsutskottet.

⁶ Avgick vid årsstämman 19/4.

⁷ Nyvald till revisionsutskottet vid årsstämman 19/4.

⁸ Nyvald från årsstämman 19/4.

⁹ Nyvald från årsstämman 19/4. Ordförande i revisionsutskottet.

¹⁰ Avgick per den 30/6.

¹¹ Suppleant fram till 1/7 då hon valdes till ordinarie arbetstagarrepresentant.

¹² Avgick per den 31/12.

¹³ Nyvald suppleant från och med 1/7.

Revisionsutskott

Sammansättning

Revisionsutskottet har sedan det konstituerande styrelsemötet i april 2012 bestått av styrelsens vice ordförande Kerstin Wigzell samt styrelseledamöterna Thord Andersson och Crister Fritzson (ordförande i utskottet). Fram till det konstituerande styrelsemötet var Gert Karnberger, Annika Nilsson och Kerstin Wigzell ledamöter i utskottet. Ingen av ledamöterna i utskottet ingår i företagsledningen. Systembolagets verkställande direktör och ekonomidirektör deltar emellertid vid revisionsutskottets sammanträden och Systembolagets chefsjurist är sekreterare.

Ansvar

Revisionsutskottet är ett beredningsorgan för styrelsen och övertar eller påverkar inte styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt. Utskottets arbete minskar inte heller kravet på revisorns kommunikation till styrelsen som helhet.

Utskottet bereder styrelsens arbete med att kvalitetssäkra Systembolagets finansiella och operationella rapportering. Utskottet ska övervaka den finansiella rapporteringen och effektiviteten i Systembolagets interna kontroll, internrevision och riskhantering. Utskottet har också till uppgift att hålla sig informerade om revisionen av årsredovisningen samt att granska och övervaka revisorns opartiskhet och självständighet och därvid särskilt uppmärksamma om revisorn tillhåller företaget andra tjänster än revisionstjänster.

Arbetet 2012

Under året höll revisionsutskottet fem sammanträden. Ledamöternas närvaro vid utskottets sammanträden framgår av redovisningen på sidan 11. Uppföljning av den ekonomiska utvecklingen och av ett antal strategiska nyckeltal för verksamheten gjordes löpande. Systembolagets revisorer föredrog väsentliga redovisnings- och revisionsfrågor samt interna kontroll- och processfrågor. Vidare behandlade utskottet frågor avseende bland annat internrevision, riskanalys och ansvarsredovisningen. Utskottets ordförande informerade löpande styrelsen om utskottets arbete.

Ersättningsutskott

Sammansättning

Ersättningsutskottet består av styrelsens ordförande Cecilia Schelin Seidegård och styrelsens vice ordförande Kerstin Wigzell. Systembolagets verkställande direktör deltar vid utskottets möten. Ingen av ledamöterna i utskottet ingår i företagsledningen.

Ansvar

Ersättningsutskottet har till uppgift att bereda frågor om ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare. Utskottet får inom ramen för av årsstämman fastställda riktlinjer självständigt förhandla med verkställande direktören och vice verkställande direktörerna om ersättning och övriga anställningsvillkor. Det är dock styrelsen, som efter beredning av utskottet, beslutar i frågor rörande ersättning och andra anställningsvillkor för verkställande direktören och de två vice verkställande direktörerna. Ersättningsutskottet äger även självständigt rätt att tillsammans med verkställande direktören rekrytera och förhandla om ersättning och övriga anställningsvillkor avseende andra ledande befattningshavare än vice verkställande direktörerna. Beslut om anställningsavtal för ledande befattningshavare (undantaget verkställande direktören och vice verkställande direktörerna) fattas slutligen av ersättningsutskottet.

Arbetet 2012

Under året höll ersättningsutskottet fyra sammanträden. Ledamöternas närvaro vid utskottets sammanträden framgår av redovisningen på sidan 11. Utskottet har gjort en utvärdering av tillämpningen av gällande riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i Systembolaget och kunde konstatera att riktlinjerna följs. Utskottet har vidare tagit fram förslag till Riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i Systembolaget AB samt bland annat behandlat frågor rörande bilförmån, lönerevision respektive anställningsvillkor för ny direktör.

Verkställande direktören och ledande befattningshavare

Den verkställande direktören ansvarar för den löpande förvaltningen av företaget och leder verksamheten enligt aktiebolagslagen, andra lagar och förordningar, statliga riktlinjer och ägardirektiv, Koden, bolagsordningen samt inom de ramar som styrelsen lagt fast bland annat i vd-instruktionen. Verkställande direktören tar i samråd med styrelseordföranden fram information och dokumentation som underlag för styrelsens arbete och för att styrelsen ska kunna fatta väl underbyggda beslut, samt rapporterar till styrelsen om företagets utveckling.

Systembolagets lednings- och styrstruktur

Förutom den verkställande direktören består Systembolagets företagsledning sedan februari 2012 av åtta personer, vilka utses av verkställande direktören i samråd med styrelsen. Sedan februari 2012, då Kvalitetsdirektören slutade, består företagsledningen *inklusive* verkställande direktören dock av åtta personer, då inköpsdirektören även är tillförordnad kommunikationsdirektör. Under året har en ny direktör, chefsjuristen, rekryterats. För mer information om företagsledningen och organisationsstruktur, se sidorna 18 och 19.

Företagsledningen sammanträder regelbundet (cirka två gånger per månad) och arbetet leds av verkställande direktören, som i samråd med

företagsledningen fattar beslut avseende den löpande verksamheten.

Verkställande direktörens och företagsledningens beslut utgår från styrelsens beslutade riktlinjer och anvisningar. På grundval av dessa upprättar verkställande direktören och företagsledningen bland annat underlag för övriga chefer inom Systembolaget. Dessa underlag anger ramarna för den löpande verksamheten och har formen av interna styrdokument som interna regler, riktlinjer, samt process- och informationsmodeller.

Riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare

Systembolaget följer regeringens riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande. Därtill följer Systembolaget Kodens normer om ersättningar till ledande befattningshavare enligt vilka företaget ska ha formaliserade och bekantgjorda processer för beslut om ersättningar till ledande befattningshavare. För fullständig information om riktlinjer och ersättningar, se not 5 på sidorna 35–38.

Utvärdering av verkställande direktören

Styrelsen ska enligt Koden fortlöpande utvärdera den verkställande direktörens arbete. Under styrelseordförandens ledning genomfördes under hösten 2012 en utvärdering med hjälp av ett externt konsultföretag som inkluderade följande delar; målluppfyllelse, medianalys, interna och

Verkställande direktör: Magdalena Gerger

Född: 1964. Magdalena Gerger tillträdde som verkställande direktör för Systembolaget i maj 2009. Hon har tidigare bland annat varit marknadsdirektör på Arla Foods, divisionschef inom Nestlé Ltd. samt marknadsdirektör på ICI Paints Ltd.

Övriga uppdrag: Ledamot i Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), styrelseledamot i Inka Holding BV (IKEA) (avgick 2012), Husqvarna AB, Kungsträdgården Park & Evenemang AB, Institutet för Näringslivsforskning och SIQ Institutet för Kvalitetsutveckling.

Huvudsaklig utbildning: Civilekonom, MBA, Handelshögskolan Stockholm samt ledarskaps- och chefsutvecklingsutbildningar.

Oberoende: Verkställande direktör eller närstående saknar väsentlig aktiepost och delägarskap i bolag som Systembolaget har betydande affärsförbindelser med.

externa vd-relationer, arbetssätt och personliga egenskaper samt intervjuer. Av utvärderingen framgår att verkställande direktören fungerar mycket väl och att hon har fortsatt att utvecklas i sin roll. Utvärderingen visar också goda resultat för måluppfyllelse och medieanalys. Vidare framgår att styrelsen har stort förtroende för verkställande direktören och att relationen med styrelseordföranden fungerar väl.

Hållbart företagande

Enligt statens ägarpolicy ska de statligt ägda bolagen vara föredömen inom hållbart företagande. Det innefattar områdena miljö, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, anti-korruption och affärsetik samt jämställdhet och mångfald. Läs mer om Systembolagets arbete med dessa frågor på sidorna 8–9 i Del 1 samt i GRI-fördjupningen.

Extern revision

Revisorn ska enligt aktiebolagslagen granska Systembolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Revisorn arbetar på uppdrag av, och rapporterar till, bolagsstämman och får inte låta sig styras av bolagsledningen eller styrelsen.

På årsstämman utsågs nuvarande revisionsbolaget Ernst & Young AB, med auktoriserade revisorn Åsa Lundvall som ansvarig revisor, att vara revisorer i Systembolaget till och med årsstämman 2013. Vidare har Riksrevisionen enligt beslut den 29 mars 2012 förordnat auktoriserade revisorn Agneta Bergman, med suppleanten auktoriserade revisorn Björn Sande, att vara revisor i Systembolaget till och med årsstämman 2013.

På årsstämman anmäldes vidare att riksdagsstyrelsen enligt beslut den 28 mars 2012 utsett tre lekmanarevisorer, Hans Backman, Christina Oskarsson och Maria Plass, med tre suppleanter för Systembolaget till och med nästa årsstämma (samtliga omval).

Det nuvarande revisionsbolaget Ernst & Young beviljades på årsstämman 2012 ersättning enligt särskild överenskommelse. Läs mer i not 4 på sidan 34.

Intern kontroll

Den årliga riskanalysen utgör grund för arbetet med intern kontroll. För en fullständig beskrivning av riskanalysen, se sidan 15. Analysen ligger till grund för både det proaktiva riskhanteringsarbetet och för kontrollen.

För att uppnå och upprätthålla en god intern kontroll och för att kunna följa upp verksamheten på ett optimalt sätt, har Systembolaget formaliserade processer för intern och extern rapportering. För att säkerställa kvaliteten i administrationen finns manualer och beskrivningar för alla väsentliga rutiner.

Styrelsen och ledningen följer upp efterlevnaden av styrande dokument, processbeskrivningar och riktlinjer samt effektiviteten i kontrollstrukturerna. Uppföljning av den interna riskhanteringen sker genom en externt upphandlad internrevision, som rapporterar direkt till styrelsen.

Ett granskningsprogram baserat på riskanalysen läggs varje år fast av styrelsen. Granskningsområden under 2012 har varit inköpsprocessen för alkoholdrycker, IT-tillgänglighet samt uppföljning av butiksetableringsprocessen och försäljningsverksamheten hos ombud. Inga allvarliga brister har identifierats. Resultatet av granskningen rapporteras löpande till företagsledning och styrelse och de iakttagelser som gjorts har värderats. Där det anses befogat har åtgärder vidtagits eller planerats.

Beskrivning av intern kontroll avseende finansiell rapportering

Systembolaget har formaliserade processer för den finansiella rapporteringen samt för uppföljning. Processerna är viktiga för att säkerställa att företaget utvecklas i rätt riktning i förhållande till de mål och riktlinjer som styrelse och företagsledning fastställt.

Målet för den interna rapporteringen är en ändamålsenlig, snabb och korrekt uppföljning och rapportering av hur verksamheten utvecklas gentemot uppsatt affärsplan och budget. Rapportering av företagsutvecklingen sker regelbundet gentemot ett flertal interna intressegrupper.

Systembolagets externa rapportering syftar till att regelbundet rapportera om företagets utveckling gentemot externa intressentgrupper. Rapporteringen följer gällande lagar och de krav som ställs av ägaren. I den interna kontrollprocessen tillämpar Systembolaget COSO-modellen (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) som är ett ramverk för intern kontroll.

Basen för den interna kontrollen är den så kallade kontrollmiljön. Den innefattar den kultur som styrelsen och företagsledningen kommunicerar och verkar utifrån. En god kontrollmiljö skapar struktur för övriga komponenter i processen, som riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning.

Riskbedömning

Bedömning av risk för felaktigheter i den finansiella rapporteringen görs dels av styrelse och företagsledning, dels i den dagliga verksamheten. Dessutom påverkas bedömningen av risk i den finansiella rapporteringen av den allmänna kontrollmiljön inom Systembolaget.

En riskanalys har gjorts under 2012 avseende kvaliteten i den finansiella rapporteringen utifrån fel och deras väsentlighet och sannolikhet. I riskanalysen bedömdes varje post i balans- och resultaträkningen utifrån specifika kriterier: materialitet, komplexitet, felhistorik, samt bedrägeririsk.

Tre väsentliga riskområden avseende finansiell rapportering identifierades:

- Varulager – risker har identifierats relaterade till dels inventering av lager, dels justering av priser för posten färdiga varor samt handelsvaror.
- Personalrelaterade poster – balans- och resultatposter relaterade till personalkostnader exempelvis semesterlöneskuld och pensioner innebär risk eftersom posterna är komplexa och svåra att värdera.
- Värdeförändringar på finansiella tillgångar – balans- och resultatposter associerade med finansiella tillgångar innebär risk relaterad till felaktigt beräknade och klassificerade värdeförändringar.

Styrelsen har fastslagit ett Placeringsreglemente där tillåtna placeringar, organisation för riskstyrning, mätning av placeringsrisker, godkända motparter samt rutiner för riskuppföljning tydliggjorts. Reglementet prövas årligen.

Kontrollaktiviteter

Riskerna hanteras via företagets kontrollstrukturer, som finns dokumenterade i process- och internkontrollbeskrivningar. En viktig faktor är en strikt tillämpning av dualitetsprincipen, vilken innebär att ingen person ensam ska handlägga ett ärende genom hela behandlingskedjan samt att två av varandra oberoende institut används vid värdering av finansiella tillgångar.

Information och kommunikation

Stor vikt har lagts vid att implementera och kvalitetssäkra internkommunikationsprocessen, för att säkerställa att information sprids på ett strukturerat sätt inom hela organisationen. Den etablerade informations- och kommunikationsstrukturen ska främja en fullständig och korrekt finansiell rapportering. Styrande dokument i form av interna policyer, riktlinjer, manualer och koder avseende den finansiella rapporteringen är kända för berörd personal och finns tillgängliga på Systembolagets intranät.

Uppföljning

Styrelsen får löpande rapportering om hur verksamheten utvecklas i förhållande till affärsplan, budget och fastlagda mål. Styrelsen följer regelbundet upp resultatet av de fastlagda internkontrollprogrammen.

Ekonomiavdelningen följer löpande upp de administrativa processerna, bland annat kring moms- och skatteredovisning, intern och extern representation samt attest- och delegationsordningen. Även uppföljning av den finansiella rapporteringen sker löpande.

Styrelsens ordförande träffar revisorerna vid slutrevision samt vid behov. Hela styrelsen träffar revisorerna vid det styrelsemöte som behandlar årsboksutet samt vid årsstämman.